

IZVJEŠTAJ

O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA ENERGETSKE EFIKASNOSTI U 2016. GODINI

Izveštaj o sprovođenju Akcionog plana energetske efikasnosti u 2016. godini (Izveštaj) pripremljen je na osnovu člana 7 Zakona o efikasnom korišćenju energije.

Izveštaj je sačinjen prema formi Akcionog plana za energetske efikasnosti za period 2016-2018 (APEE), koji je usvojila Vlada Crne Gore, zaključkom br. 08-1859 od 07. jula 2016. godine.

Realizovane aktivnosti su u Izveštaju prikazane prema mjerama energetske efikasnosti (EE) iz APEE, svrstane po sektorima potrošnje energije. Ovaj način pripreme izveštaja obezbjeđuje kvalitetniji uvid u stepen realizacije planiranih aktivnosti.

U sledećoj tabeli dat je pregled realizovanih aktivnosti, koji je usklađen sa pregledom planiranih EE mjera iz APEE, datih po sektorima potrošnje finalne energije:

Oznaka	Naziv EE mjere
B.1	Razvoj i primjena regulatornog okvira za energetske efikasnosti zgrada
B.2	Sprovođenje redovnih energetskih pregleda sistema za grijanje i klimatizaciju
B.3	Sertifikovanje energetskih karakteristika zgrada
R.1	Energetsko označavanje uređaja za domaćinstvo
R.2	Finansijska podrška fizičkim licima za EE investicije
P.1	Uspostavljanje i primjena EE kriterijuma u javnim nabavkama roba, vozila i usluga, kao i kod kupovine i zakupa zgrada
P.2	Unapređenje energetskih karakteristika zgrada u javnom sektoru
P.3	Implementacija mjera poboljšanja EE u javnim komunalnim preduzećima lokalnih samouprava i ostalim javnim kompanijama (strana tražnje)
C.1	Uspostavljanje mehanizama finansijske podrške malim i srednjim preduzećima za EE investicije
T.1	Izrada Akcionog plana energetske efikasnosti u transportu i realizacija pilot projekata
T.2	Infrastrukturalne mjere u sektoru saobraćaja sa efektima energetskih ušteda
E.1	Individualno mjerenje i informativni obračun
H.1	Razvoj osnovnog legislativnog, regulatornog i institucionalnog okvira za EE u Crnoj Gori
H.2	Donošenje planskih dokumenata za EE
H.3	Uspostavljanje statističkog i monitoring sistema za EE
H.4	Uspostavljanje i razvoj energetskog menadžmenta u javnom sektoru, sektoru komercijalnih usluga i sektoru industrije
H.5	Info kampanja unapređenja EE
H.6	Jačanje edukacije i sprovođenje stručnih obuka u oblasti EE
H.7	Uvođenje regulatornog okvira za eko dizajn proizvoda koji utiču na potrošnju energije

U daljem tekstu detaljnije se elaboriraju realizovane aktivnosti iz APEE i to kroz posebna poglavlja zasnovana, na prethodno navedenim, mjerama energetske efikasnosti.

1. Razvoj i primjena regulatornog okvira za energetske efikasnost zgrada (B1)

Na osnovu Zakona o efikasnom korišćenju energije u 2016. godini stupili su na snagu 8 podzakonskih akata kojima se bliže uređuju pojedine obaveze propisane zakonom i dodatno transponuju zahtjevi relevantnih EU direktiva u oblasti energetske efikasnosti zgrada, i to:

- Pravilnik o minimalnim zahtjevima energetske efikasnosti zgrada ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine),
- Pravilnik o sertifikovanju energetske karakteristika zgrada ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine),
- Pravilnik o vršenju energetske pregleda zgrada ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine),
- Pravilnik o redovnim energetskim pregledima sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju ("Sl. list Crne Gore", br. 76/15 od 28. decembra 2015. godine).

Takođe, u 2016. godini su doneseni pojedini podzakonski akti koji su povezani sa problematikom energetske efikasnosti zgrada i to:

- Pravilnik o uslovima za izvođenje obuke, sticanje ovlašćenja i načinu vođenja registra za vršenje energetske pregleda ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine),
- Uredba o rekonstrukciji službenih zgrada ("Sl. list Crne Gore", br. 09/16 od 11. februara 2016. godine),
- Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje ušteda energije ("Sl. list Crne Gore", br. 22/16 od 31. marta 2016. godine),
- Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje stepena energetske efikasnosti u postupku javne nabavke ("Sl. list Crne Gore", br. 09/16 od 11. februara 2016. godine).

2. Sprovođenje redovnih energetske pregleda sistema za grijanje i klimatizaciju (B2)

Mjera se u proteklom periodu nije sistemski sprovodila, prije svega zbog nedosledne primjene Zakona o efikasnom korišćenju energije od strane relevantnih subjekata (vlasnici sistema za grijanje snage 20 kW i veće i sistema za klimatizaciju snage 12 kW i veće), kao i nedostatak odgovarajućeg broja ovlašćenih lica za vršenje redovnih energetske pregleda ovih sistema, na tržištu.

Regulatorni okvir za vršenje redovnih energetske pregleda sistema grijanja i klimatizacije u zgradama je unaprijeđen donošenjem:

- Pravilnika o redovnim energetskim pregledima sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju ("Sl. list Crne Gore", br. 76/15 od 28. decembra 2015. godine);
- Pravilnika o uslovima za izvođenje obuke, sticanje ovlašćenja i načinu vođenja registra za vršenje energetske pregleda ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine).

Navedeni pravilnici su doneseni na osnovu Zakona o efikasnom korišćenju energije. Redovne energetske preglede mogu da vrše stručna lica ovlašćena od strane nadležnog organa državne uprave. Ovlašćena lica ovlašćenje stiču na osnovu programa obuke propisanog Pravilnikom o uslovima za izvođenje obuke, sticanje ovlašćenja i načinu vođenja registra za vršenje energetske pregleda.

3. Sertifikovanje energetske karakteristika zgrada (B3)

U 2016. godini unaprijeđen je regulatorni okvir za sertifikovanje energetske karakteristika zgrada stupanjem na snagu 3 podzakonska akta, i to:

- Pravilnik o sertifikovanju energetske karakteristika zgrada ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o minimalnim zahtjevima energetske efikasnosti zgrada ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o vršenju energetske pregleda zgrada („Sl. list Crne Gore“, br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine).

U 2016. godini ova mjera nije sprovedena u praksi (nijedna zgrada nije sertifikovana), prevashodno zbog nepostojanja nacionalnog softvera za ocjenu i sertifikovanje energetske karakteristika zgrada, kao i nedostatka relevantnih podataka o fondu zgrada u Crnoj Gori (broj, struktura, vlasništvo, period izgradnje, građevinske i tehničke karakteristike i dr.), a koji su neophodni za određivanje referentnih vrijednosti energetske klasa zgrada.

Ministarstvo ekonomije je obezbijedilo podršku Vlade Republike Njemačke, preko KfW banke, za izradu softvera za energetske sertifikovanje zgrada, kao i inventara zgrada u Crnoj Gori u cilju obezbjeđenja uslova za određivanje energetske klase. Tenderska procedura za izbor konsultanta koji će biti odgovoran za realizaciju povjerenog posla, započeta je 22. juna 2016. godine i još uvijek je u toku.

4. Energetsko označavanje uređaja za domaćinstvo (R1)

Zakonom o efikasnom korišćenju energije propisana je obaveza označavanja energetske efikasnosti proizvoda koji utiču na potrošnju energije, a među koje spadaju i uređaja za domaćinstvo. Na osnovu ovog Zakona u 2016. godini stupilo je na snagu 7 pravilnika u ovoj oblasti:

- Pravilnik o vrsti proizvoda koji utiču na potrošnju energije za koje je obavezno označavanje energetske efikasnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti mašina za pranje veša u domaćinstvu ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti uređaja za klimatizaciju ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti rashladnih uređaja za domaćinstvo ("Sl. list Crne Gore", br. 74/16 od 1. decembra 2016. godine);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti televizora ("Sl. list Crne Gore", br. 74/16 od 1. decembra 2016. godine);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti mašina za pranje posuđa u domaćinstvu ("Sl. list Crne Gore", br. 74/16 od 1. decembra 2016. godine);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti električnih sijalica i svjetiljki ("Sl. list Crne Gore", br. 74/16 od 1. decembra 2016. godine).

5. Finansijska podrška fizičkim licima za EE investicije (R2)

ENERGY WOOD - beskamratni krediti za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase

Ministarstvo ekonomije je od Vlade Kraljevine Norveške dobilo grant u iznosu od 2.200.000 norveških kruna (NOK), u cilju realizacije projekta koji je obezbijedio beskamratne kredite za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase i koji je praktično u svim aspektima bio isti kao i program ENERGY WOOD (u okviru koga je ugrađeno 243 sistema za grijanje).

Za subvenciju kamatne stope, u okviru programa ENERGY WOOD II, bilo je predviđeno oko 240.000 €. Nakon sprovedene procedure izbora firmi kvalifikovanih distributera/instalatera (10) i odgovarajuće procedure izbora banaka (5), partnera na projektu, Ministarstvo ekonomije je sa realizacijom projekta počelo 7. oktobra 2015. godine. Građani su u prethodnom periodu bili u prilici da apliciraju za beskamratne kredite u okviru programa ENERGY WOOD II (kredit do 3.500 €, rok otplate do 5 godina sa 0 % kamatne stope). Zaključno sa septembrom 2016. godine, u okviru ovog projekta je ugrađeno 532 sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket) i potrošena su sva sredstva koja su bila predviđena za subvenciju beskamratnih kredita.

SOLARNI KATUNI - instalacija fotonaponskih solarnih sistema na katunima

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja realizuje projekat "Solarni katuni" koji ima za cilj da se na objektima koji se nalaze na katunima, a koji nisu povezani na električnu mrežu, postave solarni sistemi za proizvodnju električne energije. U 2012. godini, instalirano je 87, a 2013. godine 102 fotonaponska sistema.

Ministarstvo ekonomije je u toku 2016. godine uspješno sprovedo postupak javne nabavke za izbor najpovoljnijeg ponuđača za realizaciju treće faze projekta Solarni katuni. Ugradnja 54 fotonaponska sistema u okviru ovog projekta je planirana za 2017. godinu. Projektom je planirano da se 70% vrijednost sistema plaća iz državnog budžeta, dok je 30% učešće korisnika.

6. Uspostavljanje i primjena EE kriterijuma u javnim nabavkama roba i usluga, kao i kod kupovine i zakupa zgrada (P2)

Zakonom o efikasnom korišćenju energije propisano je uvođenje EE kriterijuma u postupku javne nabavke roba i usluga, kao i prilikom kupovine i zakupa zgrada.

U 2015. godini donesen je Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje stepena energetske efikasnosti u postupku javne nabavke ("Sl. list Crne Gore", br. 09/16 od 11. februara 2016. godine). U toku 2016. godine nije bilo značajnijih aktivnosti po ovom pitanju.

7. Unapređenje energetske karakteristika zgrada u javnom sektoru (P2)

Najznačajnije aktivnosti u javnom sektoru na poboljšanju energetske karakteristika zgrada preduzete su u okviru promotivnih, namjenskih projekata energetske efikasnosti, a kojima koordinira Ministarstvo ekonomije (Direktorat za energetske efikasnosti) i to:

MEEP AF - projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje"

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom zdravlja implementira projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje" (MEEP AF), a koji ima za cilj primjenu mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim objektima, kao i povećanje obaviještenosti javnosti o mjerama energetske efikasnosti. Za realizaciju MEEP AF-a obezbijeđena su sredstva u iznosu 5 miliona eura, i to po osnovu kredita koje je Vlada Crne Gore dobila od Međunarodne banke za obnovu i razvoj. Projekat je počeo sa implementacijom u martu 2014. godine, sa planiranim rokom završetka do 30. marta 2018. godine.

U okviru MEEP AF-a, rekonstruisano je 6 objekata i to: Opšta bolnica "Danilo I" Cetinje, Dom zdravlja Cetinje, Opšta bolnica Kotor, Dom zdravlja Kotor, Institut za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore i Klinički centar Crne Gore (radovi koji su se izvodili u Kliničkom centru Crne Gore odnosili su se na adaptaciju termo tehničkih i elektro instalacija).

U toku 2016. godine, sprovedene su sledeće aktivnosti:

- Izvršena je adaptacija termo tehničkih i elektro instalacija u Kliničkom centru Crne Gore.
- U četiri zdravstvena objekta (domovi zdravlja Nikšić, Kolašin i Andrijevića i zdravstvena stanica Petnjica), završeni su radovi na adaptaciji termo-tehničkih instalacija sa elektro instalacijama. Vrijednost izvedenih radova je 121.147,78 €.
- U novembru 2016. godine potpisan je ugovor „Izvođenje građevinsko-zanatskih radova u domovima zdravlja Nikšić, Kolašin i Andrijevića i zdravstvenim stanicama Petnjica i Murino“. Realizacija radova je odložena za drugi kvartal 2017. godine, kada su povoljniji vremenski uslovi za izvođenje radova.
- Započeti su radovi na zamjeni fasadne bravarije na glavnoj zgradi Kliničkog centra Crne Gore.

EEPPB - Program energetske efikasnosti u javnim zgradama

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Upravom za imovinu implementira "Program energetske efikasnosti u javnim zgradama - faze I i II", kojima je obuhvaćena primjena mjera energetske efikasnosti u odabranim obrazovnim i socijalnim ustanovama i administrativnim objektima. Za implementaciju programa obezbijeđena su sredstva iz kredita KfW banke u vrijednosti od 11,5 + 20 miliona eura, i donacija u vrijednosti od 1,94+2,743 miliona eura.

Cilj programa je poboljšanje uslova rada i unapređenje energetske efikasnosti u odabranim objektima.

U okviru prve faze programa, koja je trajala od januara 2012. godine do decembra 2015. godine, izvršena je primjena mjera energetske efikasnosti u 20 osnovnih i srednjih škola i jednom studentskom domu, pri čemu ukupna vrijednost uložених sredstava iznosi 13,285 miliona eura.

Implementacija druge faze programa je počela u januaru 2015.godine, pri čemu je završetak planiran u toku 2020.godine.

Do sada je u okviru druge faze programa izvršena primjena mjera energetske efikasnosti u sledećim obrazovnim ustanovama: Gimnazija "Petar I Petrović Njegoš" (Danilovgrad), JPU "Irena Radović"(Danilovgrad), OŠ "Njegoš" (Cetinje), OŠ "Bedri Elezaga" (Ulcinj), OŠ "Milorad Musa Burzan", OŠ "Božidar Vuković Podgoričanin", srednja elektrotehnička škola "Vaso Aligrudić", srednja građevinsko-geodetska škola "inž. Marko Radević", srednja stručna škola "Spasoje Raspopović" (Podgorica). Vrijednost radova izvedenih u toku 2016. godine, na navedenim objektima iznosi 5,3 miliona eura.

Za 2017. godinu je planirano izvođenje radova na JU Resursni centar "1. jun" Podgorica, JU Resursni centar za djecu i mlade "Podgorica" i Gimnazija "Slobodan Škerović" (Podgorica). Pored toga, planiran je i početak radova na objektu JPU "Naša radost" u Herceg Novom.

8. Implementacija mjera poboljšanja EE u javnim komunalnim preduzećima lokalnih samouprava i ostalim javnim kompanijama (strana tražnje) (P3)

U prethodnom periodu zapažene su određene aktivnosti sprovedene od strane nadležnih javnih preduzeća na državnom i lokalnom nivou, a koje se uglavnom odnose na poboljšanje sistema javne rasvjete i vodosnabdijevanja, kako kroz investiciono održavanje, tako i kroz implementaciju namjenskih projekata finansiranih putem kreditnih aranžmana i kroz donatorsku pomoć. Međutim, sprovedene aktivnosti još uvijek nijesu proizvod centralizovanog, programskog pristupa u smislu projekata energetske efikasnosti, niti je uspostavljen mehanizam monitoringa postignutih efekata po pitanju unapređenja energetske efikasnosti (energetske i ekonomske uštede i dr.), a što treba da bude predmet dalje implementacije akcionih planova energetske efikasnosti.

9. Uspostavljanje mehanizama finansijske podrške malim i srednjim preduzećima za EE investicije (C1)

U toku 2016. godine nije bilo značajnijih aktivnosti po ovom pitanju.

10. Izrada Akcionog Plana energetske efikasnosti u transportu i realizacija pilot projekata (T1)

U okviru projekta "Razvoj održivog korišćenja energije", koji je finansirani iz sredstava EU (IPA 2011) pripremljena je Studija o potencijalima energetske efikasnosti u sektoru saobraćaja, kao i Akcioni plan za primjenu obnovljivih izvora energije i mjera energetske efikasnosti u sektoru saobraćaja.

11. Infrastrukturne mjere u sektoru saobraćaja sa efektima energetske uštede (T2)

U Crnoj Gori je, u prethodnom periodu, realizovan niz određenih infrastrukturnih projekata u sektoru transporta, koji je doveo do značajnih smanjenja udaljenosti između gradova, kao i do poboljšanja uslova lokalnog saobraćaja (npr. zaobilaznice oko pojedinih gradova, tuneli, postavljanje treće trake na magistralnim putevima, kružni tokovi i sl.). Realizacija navedenih investicija dovela je do relativno velikih ušteda energije (goriva) koje nije bilo moguće ocijeniti iz razloga što investicioni projekti nijesu koncipirani na način koji bi omogućio planiranje i sagledavanje ušteda u energiji. Drugim riječima, komponenta energetske efikasnosti nije uopšte uključena u projekte ove vrste. Shodno tome, i dalje se nije moguće izjasniti se ni o stepenu realizacije i efektima ove mjere.

12. Individualno mjerenje i informativni obračun (E1)

Individualno mjerenje električne energije u Crnoj Gori predstavlja ustaljenu praksu dugi niz godina. Od juna 2016. godine Crnogorski elektrodistributivni sistem ad Podgorica - CEDIS, kao nezavisni pravni subjekt koji je u 100% vlasništvu EPCG AD Nikšić nastavila program je "pametnog mjerenja" (daljinsko očitavanje potrošnje električne energije) u okviru kojeg je do sada ugrađeno približno 261435 "pametnih" brojala, a što predstavlja oko 69,28% raspoloživih mjernih mjesta.

Takođe se, od strane EPCG snabdjevača, primjenjuje sistem obračuna i forma računa za isporučenu električnu energiju koji sadrže podatke o potrošnji i mjerama energetske efikasnosti za svakog potrošača pojedinačno.

13. Razvoj osnovnog legislativnog, regulatornog i institucionalnog okvira za energetske efikasnost u Crnoj Gori (H1)

Na osnovu Zakona o efikasnom korišćenju energije u 2016. godini stupili su na snagu 21 podzakonski akt kojima se bliže uređuju pojedine obaveze propisane zakonom i dodatno transponuju zahtjevi relevantnih EU direktiva, i to:

- Pravilnik o sadržaju godišnjeg operativnog plana poboljšanja energetske efikasnosti i izvještaja o sprovođenju plana ("Sl. list Crne Gore", br. 08/16 od 05. februara 2016. godine);
- Pravilnik o sadržaju programa i plana poboljšanja energetske efikasnosti jedinice lokalne samouprave i izvještaja o sprovođenju plana ("Sl. list Crne Gore", br. 73/15 od 23. decembra 2015. godine);

- Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje godišnje potrošnje primarne energije, sadržaju plana i izvještaja o sprovođenju plana za poboljšanje energetske efikasnosti velikog potrošača ("Sl. list Crne Gore", br. 73/15 od 23. decembra 2015. godine);
- Uputstvo o mjerama energetske efikasnosti i smjernicama za njihovo sprovođenje ("Sl. list Crne Gore", br. 73/15 od 23. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o informacionim sistemima energetske efikasnosti i načinu unošenja podataka ("Sl. list Crne Gore", br. 73/15 od 23. decembra 2015. godine);
- Uredba o rekonstrukciji službenih zgrada ("Sl. list Crne Gore", br. 09/16 od 11. februara 2016. godine);
- Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje ušteda energije ("Sl. list Crne Gore", br. 22/16 od 31. marta 2016. godine);
- Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje stepena energetske efikasnosti u postupku javne nabavke ("Sl. list Crne Gore", br. 09/16 od 11. februara 2016. godine);
- Pravilnik o minimalnim zahtjevima energetske efikasnosti zgrada ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o sertifikovanju energetske karakteristika zgrada ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o uslovima za izvođenje obuke, sticanje ovlaštenja i načinu vođenja registra za vršenje energetske pregleda ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o vršenju energetske pregleda zgrada ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o redovnim energetskim pregledima sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju ("Sl. list Crne Gore", br. 76/15 od 28. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o vrsti proizvoda koji utiču na potrošnju energije za koje je obavezno označavanje energetske efikasnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti mašina za pranje veša u domaćinstvu ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti uređaja za klimatizaciju ("Sl. list Crne Gore", br. 75/15 od 25. decembra 2015. godine);
- Pravilnik o eko dizajnu proizvoda koji utiču na potrošnju energije ("Sl. list Crne Gore", br. 09/16 od 11. februara 2016. godine);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti rashladnih uređaja za domaćinstvo ("Sl. list Crne Gore", br. 74/16 od 1. decembra 2016. godine);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti televizora ("Sl. list Crne Gore", br. 74/16 od 1. decembra 2016. godine);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti mašina za pranje posuđa u domaćinstvu ("Sl. list Crne Gore", br. 74/16 od 1. decembra 2016. godine);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti električnih sijalica i svjetiljki ("Sl. list Crne Gore", br. 74/16 od 1. decembra 2016. godine).

Takođe, glavni zahtjevi Direktive o energetskoj efikasnosti koji se odnose na energetsku efikasnost na strani proizvodnje, prenosa i distribucije energije su transponovani kroz Zakon o energetici („Sl. list Crne Gore“, br. 5/16 od 20. januara 2016. godine) dok je dalja harmonizacija planirana kroz podzakonske akte koji će biti donijeti po osnovu ovog Zakona.

14. Donošenje planskih dokumenata za EE (H2)

Shodno Zakonu o efikasnom korišćenju energije, Vlada Crne Gore je donijela sljedeća planska dokumenta koje je pripremilo Ministarstvo ekonomije :

- Treći akcioni plan energetske efikasnosti Crne Gore za period 2016-2018. godine (Zaključak br. 08-1859 od 7. jula 2016. godine) i
- Plan rekonstrukcije službenih zgrada u državnoj svojini za period 2017-2019. godina (Zaključak br. 08-3444 od 17. januara 2017. godine).
- Operativni plan poboljšanja energetske efikasnosti za 2016. godinu (Zaključak br. 08-991 od 28. aprila 2016. godine).

Od svih jedinica lokalne samouprave u Crnoj Gori samo je Opština Tivat donijela Plan poboljšanja energetske efikasnosti za 2016. godinu. Takođe je problematično što nijedan veliki potrošač energije, snabdjevač energijom ili distributer energenata nije donio i dostavio Ministarstvu ekonomije zakonom predviđene EE programe i planove (trogodišnje programe i godišnje planove poboljšanja energetske efikasnosti). Tome u negativnom smislu doprinosi nepostojanje nadležne inspekcije za energetske efikasnost.

15. Uspostavljanje statističkog i monitoring sistema za EE (H3)

U toku 2016. godine je unaprijeđeno softversko rješenje za centralni informacioni sistem energetske efikasnosti u okviru projekta "Razvoj održivog korišćenja energije" koji se finansira iz sredstava podrške IPA 2011. Stavljanje u funkciju i uspješno korišćenje ovog sistema podrazumijeva sljedeće:

- jačanje kapaciteta subjekata koji su, shodno Zakonu o efikasnom korišćenju energije, dužni da vode informacione sisteme energetske efikasnosti energije i dostavljaju podatke u centralni informacioni sistem;
- jačanje kapaciteta Ministarstva ekonomije/Direktorata za energetske efikasnost u cilju prijema i kontrole podataka, kao i izvođenja odgovarajućih analiza.

16. Uspostavljanje i razvoj energetskog menadžmenta u javnom sektoru, sektoru komercijalnih usluga i sektoru industrije (H4)

U cilju podrške vođenja energetskog menadžmenta Ministarstvo ekonomije je razvilo softversko rješenje Centralnog informacionog sistema energetske efikasnosti, a koje je navedeno u prethodnoj tački ovog Izvještaja. Osim toga ministarstvo ekonomije donijelo je Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje ušteda energije ("Sl. list Crne Gore", br. 22/16 od 31. marta 2016. godine).

Konkretni rezultati u smislu uspostavljanja energetskog menadžmenta kod relevantnih subjekata javnog sektora (veliki potrošači energije, organi državne, jedinice lokalne samouprave i javne službe čiji je osnivač država) nijesu postignuti, prije svega zbog nedosledne primjene Zakona o energetske efikasnosti, a kasnije i Zakona o efikasnom korišćenju energije. Osim toga, u toku 2016. godine, nijesu realizovane neke zapažene aktivnosti u smislu uspostavljanja mehanizama za kontrolu sprovođenja Zakona po pitanju upravljanja energijom.

17. Info kampanja unapređenja EE (H5)

Kao i prethodnih nekoliko godina i u 2016. godini, posvećena je pažnja podizanju opšte svijesti o značaju i efektima primjene mjera energetske efikasnosti. U tom smislu održano je više javnih i stručnih manifestacija i pripremljen različit promotivni materijal, namijenjen široj javnosti, kao i pojedinim ciljnim grupama (ministarstva, lokalne samouprave, donatori, strukovna udruženja, i dr.). Osim toga, Ministarstvo ekonomije je putem medija redovno informisalo javnost kako o značaju primjene mjera energetske efikasnosti, tako i o ostvarenim rezultatima u okviru projekata koje realizuje.

U okviru info kampanje unapređenja energetske efikasnosti posebno je važno istaći sljedeće sprovedene aktivnosti:

- U okviru projekta „Razvoj održivog korišćenja energije u Crnoj Gori”, koji se finansiran u okviru podrške EU preko IPA 2011, organizovane su tri radionice na temu unapređenja energetske efikasnosti u većeg korišćenja obnovljivih izvora energije u sektoru saobraćaja u Crnoj Gori;
- U organizaciji Glavnog grada Podgorica održana je manifestacija "Energetski dani Podgorice", tokom koje je javnost u okviru realizovanih aktivnosti mogla da se upozna sa svim aspektima u oblasti energetske efikasnosti;
- Fondacija za promovisanje nauke – Prona organizovala je Ljetnju škola nauke, gdje je 50 talentovanih učenika iz svih krajeva Crne Gore imalo priliku da se u toku trajanja kampa upozna sa izazovima u očuvanju životne sredine i biodiverziteta kao i osnovama energetske efikasnosti i zelene energetike, arhitekture, proizvodnje organske hrane, klimatologije i elementima istraživačkog rada kao i različitim ekološkim aspektima današnjice.
- Ministarstvo ekonomije se kroz projekat "Razvoj održivog korišćenja energije" pridružio inicijativi Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) povodom promocije Evropske nedjelje mobilnosti - godišnje kampanje o održivoj urbanoj mobilnosti, čiji je cilj da podstakne lokalne vlasti da uvedu i promovišu mjere održivog transporta i pozovu sugrađane da praktikuju zdraviji način kretanja. Tim povodom održana je radionica pod nazivom Pametna mobilnost, jaka ekonomija u prostorijama EU Info centra u Podgorici.

- Koordinacionom odboru za energetske efikasnost i zaštitu životne sredine Privredne komore Crne Gore, predstavljeni su pravilnici kojim se uređuje označavanje energetske efikasnosti i zahtjevi eko dizajna proizvoda koji utiču na potrošnju energije.
- Treći akcioni plan energetske efikasnosti za period 2016-2018. godina (Treći APEE) predstavljen je u Privrednoj komori Crne Gore na sjednici Koordinacionog odbora za energetske efikasnost i zaštitu životne sredine.

Takođe je važno istaći kontinuiranu promotivnu ulogu javnih objekata (zdravstveni i obrazovni objekti) koji su rekonstruisani u okviru namjenskih projekata MEEP i EEPPB. Unapređenje energetske efikasnosti u ovim objektima pratilo su razne promotivne aktivnosti koje se praktikuju kod ovakve vrste projekata. Rekonstruisani objekti predstavljaju stalni izvor informacija kojima se podiže svijest o značaju i efektima sprovođenja mjera energetske efikasnosti.

18. Jačanje edukacije i sprovođenje stručnih obuka u oblasti EE (H6)

U toku 2016. godine nije bilo značajnijih aktivnosti po ovom pitanju.

Iako u Crnoj Gori postoji pravni osnov za sprovođenje obuka za vršenje energetske pregleda (Zakon o efikasnom korišćenju energije i Pravilnik o uslovima za izvođenje obuke, sticanje ovlaštenja i načinu vođenja registra za vršenje energetske pregleda) u prethodnom periodu nije bilo zainteresovanih organizacija za realizaciju ovih aktivnosti.

19. Uvođenje regulatornog okvira za eko dizajn proizvoda koji utiču na potrošnju energije (H7)

U toku 2016. godine pripremljena su tri podzakonska akta Zakona o efikasnom korišćenju energije kojim se bliže uređuje oblast eko dizajna proizvoda i to:

- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna neusmjerenih sijalica za domaćinstva;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna fluorescentnih sijalica bez integrisanih prigušnica, sijalica sa električnim pražnjenjem visokog intenziteta i prigušnica i svjetiljki za njihov rad;
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna električnih motora.

* * *

Prethodno navedene realizovane aktivnosti uglavnom se odnose na aktivnosti koje su koordinirane od strane Ministarstva ekonomije/Direktorata za energetske efikasnost. Evidentno je da postoje značajne mjere energetske efikasnosti realizovane od strane drugih subjekata, a o kojima Ministarstvo ekonomije nema potrebne podatke. Ovo je posljedica nedosledne primjene Zakona o energetske efikasnosti, posebno u smislu izvještavanja prema Ministarstvu ekonomije, o čemu u budućem periodu treba posvetiti posebnu pažnju i obezbijediti odgovarajuće preduslove.

Uspješna implementacija Akcionog plana energetske efikasnosti zahtijeva daleko značajniju podršku (institucionalnu, kadrovsku, finansijsku), dosledniju primjenu postojećeg pravnog okvira u oblasti energetske efikasnosti i aktivnije učešće svih relevantnih subjekata prepoznatih Planom.